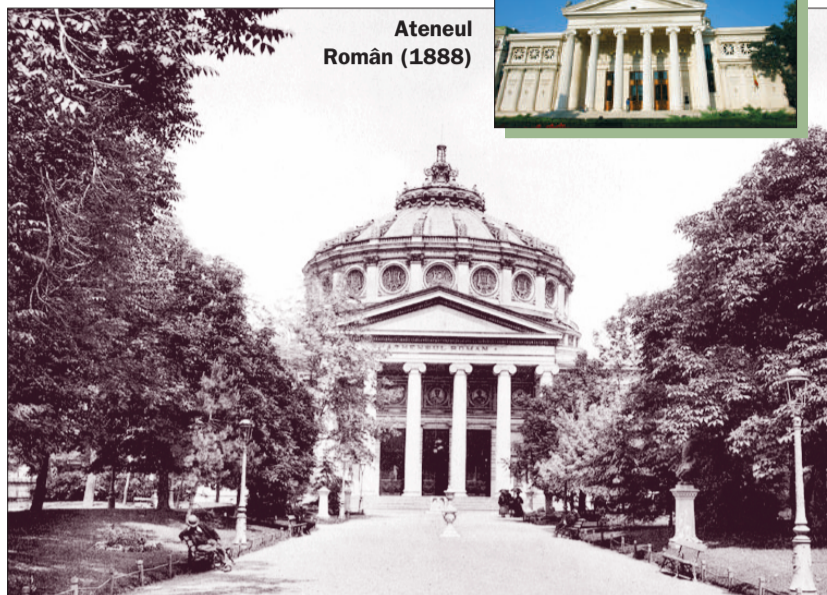

CAROL I, REGELE-CIVILIZATOR

10 mai 1866, când principele Carol a sosit la București, a devenit ziua dinastiei. În 1870 a fost la un pas de a renunța la tron, copleșit de balcanismul societății românești. Dar s-a răzgândit, hotărând să o domine. În cei 48 de ani de domnie, el a adus schimbări radicale în viața statului român. Moralitatea impecabilă și stilul său exact au determinat-o pe regina Elisabeta să spună despre soțul ei că „și în somn poartă Coroana pe cap“.

Palatul CEC (1875)

LABORATOR SFIN

Ateneul Român (1888)

Palatul Justiției (1895)

Monarhia salvează economia

Urmare din pagina 17

Personajul central din spatele tuturor acestor prefaceri a fost Eugeniu Carada, adevăratul titlu al Băncii Naționale. El a impus crearea unei piețe a efectelor publice și a direcționat capitalul disponibil spre aceste plasamente. Și-a dat seama de valențele creditelor ieftine în dezvoltarea țării și de importanța utilizării biletelor de bancă (bancoțete) ca instrumente de plată, restrângând circulația monedelor din aur, cu valoare intrinsecă. Cât a funcționat în BNR, între 1883 și 1910, circulația biletelor de bancă s-a mărit de patru ori, iar rezervele băncii centrale au crescut de 60 de ori.

UN PAS ÎNAINTE, DOI PAȘI LA STÂNGA

Din păcate, după o jumătate de secol de progres neîntrerupt avea să vină Marea Lovitură. Deși România a ajuns la un potențial economic de înviat prin includerea în Vechiul Regat a Dobrogei, Transilvaniei, Basarabiei și Bucovinei, am rămas fără aur. Tezaurul românesc trimis la Moscova pentru a fi ferit din calea trupelor germane a căzut în mâna sovietelor. Dintr-o monedă foarte bine acoperită în aur la începutul războiului, leul a ajuns complet descoperit. Și nici nu ne-am refăcut bine că a venit criza din 1929-1933.

Totuși, bazele solide puse între 1870 și 1914 și-au spus încă o dată cuvântul, fiindcă în 1938 am ajuns la vârful dezvoltării noastre economice. În acel an i-am depășit și pe cei pe care nu reușiserăm între 1870 și 1914. Veni-

tul național al României se ridică în 1938 la 110 dolari (dolari-aur), superior celui din Ungaria (108), Bulgaria (89), Portugalia (81), Grecia (76) sau Turcia (62). Gradul de alfabetizare în 1939-1940 era de 80%, mult peste cel din Portugalia (34,8%), Grecia (56,7%) ori Spania (57%).

Ce folos însă, dacă dintr-un PIB de 600 milioane de dolari, la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, am despăgubit Uniunea Sovietică cu 300 de milioane?! Și despăgubirile în sine n-au fost nimic pe lângă cei 45 de ani de comunism.

Iar în postcomunism am reușit abia după trei cincinale să revenim la PIB-ul de la care am plecat în 1989. Asta fiindcă interesul național, acela care a făcut diferența în timpul lui Carol I, I.C. Brătianu și Carada, a fost înlocuit de o mulțime de interese mărunte, care nu s-au înscris pe un

sens comun, ci au tras în direcții haotice, ca o mișcare browniană, chiar dacă vectorii mărunți s-au aranjat temporar după orientări similare, în așanumitele interese de grup.

Bineînțeles că bilanțul nefericit al ultimelor șase decenii se reduce tot la Produsul Intern Brut. Cu un PIB/locuitor la o treime din media Uniunii Europene compuse din 25 de state, suntem exact la aceeași distanță pe care o calculase Bairoch pentru 1933-1938, față de media Vestului (Franța, Germania, Olanda, Suedia, Belgia și Elveția). Grecia și Portugalia, codașele dinaintea aderării esticilor, se află acum departe, la peste 70% din media Uniunii extinse.

VERIGA LIPSĂ

Concluzia e tristă. Pe timpul comunismului, meritele vechi și noi ale celor indezirabili pentru regim erau puse invariabil pe seama „poporului român”. Alvin Toffler are însă altă părere. El vorbește de „elitele integratoare”, acele forțe care programează

mașina politică și doar dau impresia poporului că el conduce.

Trecerea de la mahmudea la leu a făcut-o educația, cel mai important capital autohton și principala materie primă cu care s-a clădit elita. Așa se explică insistența cu care burghezia își trimitea fiii la Paris sau Berlin ca să se facă bancheri ori să devină industriași.

Dar știți ce s-a întâmplat în cele din urmă cu elita românească. Munca înaintașilor a fost aruncată la canal - Canalul Dunăre-Marea Neagră -, acolo unde și-au găsit sfârșitul, în anii '50, bancherii și industriașii României.

Iar dacă cele spuse despre ce-am fost și ce-am ajuns vi se par exagerate, vă reamintim celebrul postulat al lui Eugeniu Carada din 1867: „Criza noastră financiară nu provine atât din lipsa resurselor, cât din lipsa spiritului unei adevărate economii în bugetul cheltuielilor noastre, din reaua și nedreapta noastră sistemă de impozite, din legile vicioase de percepțiune, din neorganizarea institutelor de credit, din care cauză comerțul și industria țării sunt în decădere. Vom îmbunătăți finanțele noastre, mai cu deosebire îndată ce vom organiza creditul prin bănci agricole și comerciale, care să ridice comerțul, industria, agricultura; să redea viața prin stimularea și înlesnirea tranzacțiilor private, precum și a lucrărilor publice ale Statului și ale județelor. Fără o comerț, fără o industrie prosperă, un stat nu poate înainta; fără căi de comunicare și institute de credit, acelea nu pot prospera.

PIB/locuitor 1870-1913 (dolari „ internațională ” 1990)

Țara	1870	1913
Belgia	2779	4220
Franta	2017	3485
Germania	1875	3648
Olanda	2874	4049
Marea Britanie	3249	4921
Danemarca	1952	3912
Finlanda	1151	2111
Norvegia	1603	2501
Suedia	1456	3096
Austria	1638	2599
Italia	1595	2564
Spania	1439	2255
Bulgaria	1270	1521
Grecia	996	1255
Ungaria	888	1574
Portugalia	926	1244
România	861	1378
Serbia	934	1152

Sursa: Angus Maddison și Colin Clark

Datorie publică (1913-1914)

Țara	Total (milioane franci francezi)	Datorie externă (% din total)
Marea Britanie	17257	0
Danemarca	498	75,3
Finlanda	164	100
Norvegia	493	93,8
Suedia	955	82,3
Italia	15661	0
Spania	9347	10,7
Bulgaria	986	87,5
Grecia	1345	74,8
Portugalia	3265	31,4
România	1714	89,5
Serbia	888	13,9

Sursa: Woytinsky & Woytinsky

A constitui dar creditul, a completa sistemă noastră de șosele este mijlocul cel mai bun de a înlesni producerea, de a efteți exportarea produselor noastre. Cu acest mod de viață dat agriculturii și industriei noastre, vom mări avuția particulară și prin aceasta chiar vom înmulți și resursele tezaurului public“.

Iată deci că există și o tradiție care nu s-a pierdut. Din păcate, nu e vorba de cea impusă de elitele din timpul regelui Carol I, ci de obiceiurile din vremea mahmudelei și firfiricului, din timpurile când zarafii și cămătarii făceau legea în țările române. După 60 de ani de comunism și postcomunism am ajuns la mentalitatea din urmă cu un secol și jumătate. Iar diferența dintre cât de bogăți am putea fi și cât de săraci suntem în realitate este dată de (dez)interesul național.

Poate părea o utopie, dar de ce istoria nu s-ar repeta? Dacă am avea acum cu adevărat elite, ele ar trebui să vadă dacă nu cumva UE va deveni, dintr-o uniune economică și monetară, un stat unitar. Un imperiu condus de un monarh. Iar dacă vor ajunge la concluzia că peste 10-15 ani așa se va întâmpla, nu le rămâne decât să ne aducă un principe de neam germanic care să ne conducă precum Carol I spre valorile occidentale. Asta până când dinastia sa va prelua frâiele Europei Unite.

Împrumuturi guvernamentale pe termen lung (mil. franci francezi)

	Capital		Rata dobânzii	
	Nominal	Efectiv	Nominal	Efectiv
la 1889				
Bulgaria (de la 1888)	77	71	6	6,5
Grecia (de la 1879)	691	514	4,8	6,1
Portugalia (de la 1852)	1613	1129	5	7
România (de la 1864)	723	519	5,6	7,8
Serbia (de la 1876)	64	46,6	3,8	5,2
1890 - 1900				
Bulgaria	150	131	5,8	6,6
Grecia	203	-	-	-
Portugalia	0	0	3	6
România	1009	779	4,4	5,7
Serbia	368	258	4	5,7
1910-1911				
Bulgaria	522	464	4,7	5,5
Grecia	55	44	4	5
Portugalia	0	0	3,1	6
România	952	880	4,9	5,3
Serbia	555	476	4,8	5,6

Sursa: Lampe & Jackson

Venituri guvernamentale (% din cheltuieli)

Țara	1880/84	1885/89	1890/94	1895/99	1900/04	1905/09	1910/12
Bulgaria	102,9	109,4	99,7	91,6	95	101,2	96,7
Grecia	93,5	95,8	97,5	67,8	116,7	101,6	126,4
România	99	101,7	103,7	96,1	105,3	114,4	117
Serbia	86	78,5	92,3	86,7	92,2	98,1	105,1
Portugalia	79,3	79,5	81,5	93,2	94,9	97,8	99,3

Sursa: Lampe & Jackson

Structura cheltuielilor guvernamentale (% din total)

Țara	Serviciul datoriei	Militare	Infrastructură	Educație	Economie	Altele
Bulgaria	21,4	21,4	23,8	11,9	4,8	16,7
Grecia	41,8	16,4	-	3	-	38,8
Portugalia	42	23	-	5	8	22
România	17,3	16	17,3	9,3	1,3	38,8
Serbia	27,8	23,3	11,6	7	2,3	27,9

Sursa: Lampe & Jackson